

OBSAH

I

Předmluva redaktorova

II

Hlavní zákon vývoje ducha lidského. Doba přechodní. Krise

1. Hlavní zákon vývoje ducha lidského: z původního mytického názoru vyvíjí se názor vědecký 17
2. Obsah dějin: boj kritického rozumu s mythem. Veliký úkol přítomné doby 21
3. Theokracie je vystřídávána demokracií. Reformace a novodobá změna názoru světového a životního. Historický proces odcírkevňování 22
4. Naše století je dobou přechodní 27
5. Duchovní krise 28
6. Moderní člověk chce věřit 29
7. Demokracie se vyvíjí z theokracie, vývoj theokracie. Rozdíl náboženství a mravnosti pro politiku. Také demokracie sub specie aeternitatis: Ježíš, ne Caesar! Reformace zesiluje demokracii a mezinárodnost 30
8. Revolučnost trvalou vlastností moderního člověka. Ideál humanitní 34
9. Náboženská krise 37
10. Spravedlnost dějin 38
11. Světová válka vzniká z kulturního stavu moderní společnosti. Tento stav charakterisován chorobnou sebevražedností. Pruský militarism vědeckou soustavou vražednosti. Válka válkou mas národů: uplatňují se v ní vlastnosti národů. Vědecký ráz války. Válka násilnou objektivací 38
12. V krisi chronické krise akutní. Krise není úpadkem definitivním 45

III

Demokracie

13. Demokracie proti theokracii. Aristokratism a otroctví. Demokracie žádá, aby všichni pracovali. Demokratická morálka rovnosti. Výchova hlavní starostí demokracie. Úsilí o nový život 47

14. Demokracie úsilím proti nadpráví. Ethika důvodem demokratismu	53
15. Demokracie a revoluce. Ethický úsudek o revoluci řídí se jejími pohnutkami. Odpovědnost spisovatelů. Lidský život je svatý. Povinnost bránit se proti násilí. Prává revoluce je revoluce reformní	55
16. Demokracie překonává absolutism, ale i revolučnost. Demokracie režimem práce, práce drobné. Práce drobná překonává aristokratism i revolučnost	60
17. Úkol vybudovat demokratickou republiku	61
18. Průpovědi o politických stranách	62
19. Svoboda je odpovědnost	65
20. Stát a politika musí spočívat na mravnosti. Mravnost humanitou, humanita láskou k bližnímu. Láska a sobectví. Humanita není sentimentalitou. Humanita pro mezistátnost a mezinárodnost. Láska a spravedlnost, mravnost a právo	65
21. Demokracie potřebuje lidí	70
22. Učit lid a od lidu se učit	71
23. Demokracie spočívá na veřejnosti. Veřejné mínění, žurnalistika. Svoboda tisku a právo kritiky. Demokratická odpovědnost. Demokratická veřejnost proti lži a lživosti. Realistické heslo: pravda i v politice. Macchiavellism a jesuitism	72
24. Politické tajněstkářství je zastaralé a zpátečnické	75
25. Politik musí pozorovat. Není „tajného plánu“	75
26. Humanita a pacifism	76
27. Humanita smyslem národního života. Není sentimentalitou	78
28. Lidovost	78
29. Lichocení lidu	80
30. Opět a pořád politika vnitřní. Pryč s Kocourkovem!	81
31. O pravdu	82
32. Poctivost. Potřeba jasného myšlení a pevných zásad	82
33. Politická svornost a organizace práce	83
34. Strana lidí opravdových a myslících	84
35. Hodní lidé	84
36. Šetřit lidské životy!	85

IV

Otázka sociální

37. Liberalism úsilím o svobodu proti theokratickému
--

řádu, osvícení a humanitu. Jeho úpadek a polovičatost. Práva lidská a svrchovanost lidu	86
38. Demokratism buržoasní	93
39. Člověk nemá jen zájmy hospodářské. Zjednejme průchod spravedlnosti: Nečeské pojmání sociální otázky	94
40. Musíme stát a politiku socialisovat	96
41. Otázka sociální není pouze otázkou dělnickou, nýbrž otázkou mravní	97
42. Kapitalism a lichva	97
43. Bída širokých mas lidu	98
44. Český dělník je náš národní předvoj	98
45. Péče o dělnictvo jedním z nejvážnějších úkolů české politiky	99
46. K brněnské stávce	100
47. Zaopatření pro stáří a invaliditu. Veliký duševní a mravní proces společnosti. Aristokracie vzdělanosti. Materialism zaměstnavatelů. Náš národ národem práce	101
48. Rovnoprávnost. Nutnost sociálních reforem	106
49. Socialism úsilím o zdokonalování lidské společnosti	108
50. Humanitní socialism na náboženském základu	109
51. Důsledná demokracie	110
52. Komunism možný jen mezi přáteli	111
53. Moderní láska: láska demokratická. Láska je práce	111
54. Život, ne smrt! Člověk moderní - toť dělník	114
55. Inteligence a dělnictvo. Rozšíření a demokratisace vysokého učení	116
56. Nestudovat zbytečně	117
57. Sociální revoluce	118
58. Socialisace	119
59. Socialisace není pouhé heslo	120
60. Dělníci mohou k svému cíli dojít cestou pokojnou	120
61. Masaryk dělníkem	121

V

Smysl českých dějin

62. Humanita jako cíl vyžaduje humanitních prostředků. Otázka po národní taktice: ne násilím, ale osvětou, vzděláním, věděním. Palackého určení našeho humanisujícího postupu.	122
63. Dějiny jsou povinností	125
64. Úpadek je neschopností pokračovat v buditelské práci podle požadavků nové doby. (Historism a historický empirism)	126

65. Přítomnost a budoucnost musí být hlavním předmětem našich starostí, ne minulost	128
66. Předhonorit jiné národy!	129
67. Protireformace porušila český charakter. Zpátečnický liberalism	130
68. Náš liberalism. Jungmannův krejčí věřící v čerta. Učení jesuitská	131
69. Navázat na vlastní minulost a pokračovat v duchu opravdu českém	133
70. Studujme Dobrovského, Kollára, Šafaříka, Palackého, Havlíčka! Proti módnosti	136
71. Vady reformace. Česká otázka otázkou náboženskou	137
72. Hus - toť program nám a celému světu. Svornost v pravdě	139
73. Bratrství	140
74. Reformace žádala sociální spravedlnost	141
75. Příčiny Bílé hory	142
76. Obrození se může stát jen odčiněním příčiny, pro niž jsme upadli: odčinit rok 1487. Co to znamená	143
77. Miluj svého bližního	143
78. Náš národní úkol	144
79. Revoluce stará a nová: zrevolucionování lidského ducha	145
80. Pravda vítězí!	146

VI

Národnost Slované

81. Pravidla při posuzování národů	149
82. Láska pravá je založena na poznání	150
83. Duch a jazyk	151
84. Neřidme se svým odpůrcem! Nehledejme slávy, ale pravdy! Nesamostatné novotářství	152
85. Otevřete okna! Nepodceňujme vlastní tvorbu! Co je tradice	154
86. Rozkazuj si sám!	156
87. Záhubný šovinism	156
88. Havlíček proti prázdnému slovanství	158
89. My a němčina	159
90. Učme se slovanským jazykům	160
91. Zhostit se němčiny a jejího ducha	161
92. O Arcislovanech	162
93. Slovanská politika	162

94. Slované - evropští, světovi	166
95. Revise slovanského mesianismu. Také západnictví vyžaduje kritiky. Naše historie odkazuje ke kulturní synthesi Západu a Východu	167
76. Slovanská politika musí být světová	168
97. Slovanstvím k národní samostatnosti	169
98. Ideál humanity, ideálem slovanským	170
99. Ne panslavism, ale pangermanism nebezpečím lidstva	171

VII.

Náboženství

100. Náboženství řešením problému věčnosti	172
101. Náboženství není rozčilení	172
102. Náboženství a věda	173
103. Náboženství dokonalejší	174
104. Náboženství sociální	176
105. Důsledky náboženství	176
106. Náboženství proti násilí	178
107. Náboženství lásky	179
108. Pro náboženskou svobodu	179
109. Náboženství Ježíšovo	180

VIII

Mravnost

110. Samostatnost nás nespasí, spasí nás mravnost a vzdě- lanost	182
111. Jak mám žít	182
112. Konstatovat správně je již vyložit	183
113. Rodina a její význam mravní	184
114. Nebylo by prostitutek, kdyby nebylo prostitutů	186
115. Silná mládež	186
116. Charakteristika pijáka	187
117. Budoucnost patří střizlivým	188
118. Menší národ musí být silný svou čistotou	189
119. Hlavní zásady ethiky humanitní	189

IX

Dítě. Škola. Učitel

120. Dětem	197
121. Rodiče a děti	199
122. Žák a učitel	200

123. Autorita učitelova v rodině a obci	201
124. Cíl školy	202
125. Vychování je více než poučování	203
126. Výchova a práce hmotná	203
127. Praktické vědomosti. Výchova k činnosti	205
128. Život je širší než škola	206
129. Vzdělání všeobecné a speciální. Musíme rozumět práci druhého	207
130. Čtème životopisy!	207
131. Vzdělání sociální - pro všechny	208
132. Úcta k pravdě	209
133. Student a politika. Student a láska k národu	210
134. Tělovýchova. Hra	214
135. Reformu školy provádějme prakticky! Láska ke škole	216
136. Komenský nebo Džingischán. Neustávejte v sebevzdělávání! Víra v demokracii	218

X

Sebevzdělání. Vzdělání všeobecné. Kniha

137. Sebevzdělání a škola	221
138. O sebevzdělání	221
139. Všeobecné vzdělání, odbornictví a polovzdělanost. Mravní význam vzdělání	224
140. Věda znamená dávat pozor, myslet rovně, kritizovat	226
141. Jak číst?	227
142. O zápiscích	229
143. O knihách	229
144. O výchově dospělých	230
145. Vědění je práce. Naučit se myslet!	233
146. O popularisaci vědy	234
147. O popularisaci umění	235
148. Umění je všelidské. Který umělec je vpravdě národní	236
149. Umělec nechce bavit	237
150. Vzděláním lidu získáme všichni, získá národ	238

XI

Závěr

Vysvětlivky životopisné	241
Slovníček cizích slov	247